

Analýza pojmov objektívnej stránky usmrtenia a kulpózneho ublíženia na zdraví¹

Analysis of the Concepts of the Objective Aspect of Homicide and Culpable Bodily Harm

Erik Ploth
Stanislav Mihálik

Abstract: *In the paper, the authors focus on the analysis of the objective aspect of the crime of homicide and culpable bodily harm with an emphasis on the caused consequence. In addition to the traditional approaches to the interpretation of relevant concepts, they focus their attention on interpretative problems occurring in application practice, while also pointing out possible ways of solving them. Finally, special attention is paid to the process of imputation of special qualifying terms (circumstances conditioning the application of a higher penalty rate), the authors point out the need to avoid application duality in the process of imputation of these features, i.e. to proceed in accordance with the substantive line of the ne bis in idem principle.*

Key Words: *Criminal Law; Offences against Life and Health; Homicide; Culpable Bodily Harm; Health Worker; lege artis Procedure; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Autori sa v príspevku zameriavajú na analýzu objektívnej stránky trestného činu usmrtenia a kulpózneho ublíženia na zdraví s dôrazom na spôsobený následok. Okrem tradičných prístupov k výkladu relevantných pojmov sústreďujú svoju pozornosť na výkladové problémy vyskytujúce sa v aplikačnej praxi, pričom poukazujú aj na možné spôsoby ich riešenia. Napokon je osobitným spôsobom venovaná pozornosť procesu pričítavania osobitných kvalifikačných pojmov (okolnostiam podmieňujúcim použitie vyššej trestnej sadzby), autori poukazujú na potrebu vyhýbania sa aplikačnej dualite v procese pričítavania týchto znakov, teda na postup v súlade s hmotnoprávnou líniou zásady ne bis in idem.*

¹ Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0102 „Efektívnosť prípravného konania – skúmanie, hodnotenie, kritériá a vplyv legislatívnych zmien“, zodpovedný riešiteľ prof. JUDr. Jozef Čentés, PhD.

Kľúčové slová: Trestné právo; trestné činy proti životu a zdraviu; usmrtenie; kulpózne ublíženie na zdraví; zdravotnícky pracovník; postup *lege artis*; Slovenská republika.

Úvod

Problematika trestných činov proti životu a zdraviu predstavuje v podmienkach trestného práva jednu z najprepracovanejších tém, či už hovorme o línii doktrinálnej alebo línii aplikačnej, a i napriek tomu, že by sa uvedená oblasť poznania mohla javiť ako nemenná a vedecky vyčerpaná, nie je tomu tak. Ako naznačuje predkladaný príspevok, osobitnú a prakticky neustálu pozornosť je potrebné venovať menovite objektívnej stránke predmetnej skupiny trestných činov, s dôrazom na spôsobený následok. Vychádzame totiž z faktu, že v danom prípade disponuje relevanciou nielen poznávanie vývoja biologických javov (čím je v zmysle medicínskych poznatkov ovplyvnený napríklad i postup, ktorý je vnímaný ako *lege artis*), ale aj vlastné preklápanie medicínskych poznatkov do oblasti práva. Osobitnou otázkou potom je, ako naznačujeme v predkladanom príspevku, či by malo právo (s dôrazom na trestné právo) medicínske poznatky a pojmológiu preberať alebo funkčne modifikovať. Úlohu v konečnom dôsledku zohráva aj postavenie trestného práva ako prostriedku *ultima ratio*.

Príspevok nadväzuje na článok jedného zo spoluautorov, v ktorom analyzoval znaky skutkovej podstaty trestného činu usmrtenia podľa § 149 a ublíženia na zdraví podľa § 157 a § 158 zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), príznačných pre oblasť zdravotníctva – pri nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti.²

1 Objektívna stránka trestného činu usmrtenia a kulpózneho ublíženia na zdraví s dôrazom na pojmológiu viažucu sa na následok

V prvom rade sa zameriame na pojmy vymedzujúce následok predmetných trestných činov. Hoci Trestný zákon obsahuje legálnu definíciu *smrti*, ktorá je následkom aj v prípade prečinu usmrtenia, k výkladu pojmu smrť existuje polemika z dôvodu jeho neprecíznosti. Jeho vyjadrenie

² PLOTH, E. Analýza znakov skutkovej podstaty trestného činu usmrtenia a kulpózneho ublíženia na zdraví. *Comenius odborný blog* [online]. 2024-03-05 [cit. 2024-03-06]. ISSN 2644-5581. Dostupné na: <https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2024/03/05/analiza-znakov-skutkovej-podstaty-trestneho-cinu-usmrtenia-a-kulpozneho-ublizenia-na-zdravi/>.

v Trestnom zákone je „biologická smrť mozgu (cerebrálna smrť).“³ Menej dôležité nenáležité začlenenie definície smrti do výkladu osobitných kvalifikačných pojmov v druhom diele piatej hlavy všeobecnej časti Trestného zákona je len málo významnou nepresnosťou, ktorá „*neberie výkladu pojmu smrť jeho všeobecný výkladový charakter pre celý Trestný zákon.*“⁴ Ide o termín vyskytujúci sa v mnohých základných skutkových podstatách, nepoužíva sa iba ako kvalifikačný pojem, preto by bolo jeho zaradenie vhodnejšie do prvého dielu príslušnej hlavy Trestného zákona – všeobecné pojmy.⁵ Významnou je však jeho obsahová náplň. Kým zákonodarca definoval smrť zloženým výrazom „biologická smrť mozgu“, súdne lekárstvo takýto pojem nepozná a rozlišuje medzi smrťou biologickou a mozgovou smrťou ako určitými etapami, respektíve kategóriami smrti. Pri mozgovej smrti dochádza k nezvratnému poškodeniu mozgu, vyhasnutiu všetkých jeho funkcií, pričom pri biologickej smrti, po vymiznutí prejavov izolovaného prežívania orgánov, sa hovorí o tzv. totálnej smrti (začína sa rozvoj posmrtných zmien).⁶ Hoci ide o trvalé a nezvratné situácie (na rozdiel od klinickej smrti,⁷ ktorú za smrť podľa Trestného zákona nemožno považovať), rozdiely medzi nimi sú evidentné a nemožno ich zlučovať. Pri doslovnej aplikácii by mohol byť za súčasnej právnej úpravy vyslovený absurdný záver, že pre naplnenie znaku smrti „*by bol potrebný biologický rozvrat vnútorných štruktúr mozgu.*“⁸ Definíciu smrti preto možno považovať za zmätočnú a nekonzistentnú s poznatkami medicíny, pričom by mohla vyústiť aj do kontroverzných trestnoprávných polemík.⁹ Hoci v aplikáčnej praxi nie je zaznamenaný výkladový problém,

³ § 142 odsek 2 Trestného zákona.

⁴ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1071. ISBN 978-80-7400-324-0.

⁵ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1071. ISBN 978-80-7400-324-0.

⁶ DOGOŠI, M. a S. NEČAS. *Soudní lékařství.* 1. vyd. Bratislava; Žilina: Bratislavská vysoká škola práva; Poradca podnikateľa, 2008, s. 11-12. ISBN 978-80-89363-15-5.

⁷ Stav klinickej smrti, kedy môže byť obnovená činnosť krvného obehu alebo dýchania, nie je smrťou v zmysle následku predpokladaného Trestným zákonom, avšak môžu sa s ňou spájať trestnoprávne konotácie, napríklad s ohľadom na pokus trestného činu vraždy alebo úkladnej vraždy.

⁸ LACIAKOVÁ, L. a N. MORAVANSKÝ. Definícia smrti v Trestnom zákone a význam konzistencie medicínskych pojmov v trestnom práve. In: V. MARKOVÁ, ed. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi.* 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Katedra trestného práva, 2016, s. 174. ISBN 978-80-8054-682-3.

⁹ Lucia Laciaková s Norbertom Moravanským uvádzajú ako príklad situáciu v súvislosti s transplantáciou orgánu od zomrelého darcu, pričom by nedošlo k biologickej smrti mozgu, polemizujú o naplnení *conditio sine qua non* – smrťou osoby, a s tým súvisiacim

vymedzenie smrti by bolo vhodné *pro futuro* z hľadiska precíznosti právneho predpisu prepracovať a zosúladiť s medicínskou terminológiou.

Následky trestného činu ublíženia na zdraví sa líšia vo forme závažnosti spôsobenej ujmy na zdraví – § 157 ťažká ujma na zdraví a § 158 ublíženie na zdraví (Trestný zákon). Pri posudzovaní, o aký následok trestného činu ide, je nevyhnutné, aby lekár v lekárskej správe, prípadne v závislosti od zložitosti prípadu znalec v znaleckom posudku, eventuálne v odbornom vyjadrení, čo najpresnejšie popísal spôsobené zranenie a jeho vplyv na spôsob života poškodeného a následky zranenia.¹⁰ *Ujma na zdraví*, hoci sa v skutkovej podstate týchto trestných činov doslovne neuvádza, s vyjadrenými následkami priamo súvisí. Rozumie sa ňou „akékoľvek poškodenie zdravia iného“,“¹¹ teda ide o najširší pojem, ktorý v sebe zahŕňa spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví, ublíženia na zdraví a iného poškodenia zdravia, ktoré nedosahuje intenzitu ublíženia na zdraví. Zároveň by však nemalo ísť o také poškodenie, ktoré je iba nepatrné a prechodné.¹² Ak osoba spôsobí inej osobe ujmu na zdraví v tom najmenej závažnom ponímaní (kedy nedosahuje intenzitu ublíženia na zdraví), nejde o trestný čin, no tento pojem sa v niekoľkých prípadoch vyskytuje ako znak skutkovej podstaty trestného činu.¹³ *Ublížením na zdraví* je „poškodenie zdravia iného, ktoré si objektívne vyžiadalo lekárske vyšetrenie, ošetrovanie alebo liečenie, počas ktorého bol nie iba na krátky čas sťažený obvyklý spôsob života poškodeného.“¹⁴ Legálnu definíciu možno rozdeliť na tri časti, pričom:

- a) poškodením zdravia iného rozumieme negatívny zásah do zdravotného stavu iného;

---

trestným činom neoprávneného odoberania orgánov, tkanív a buniek podľa § 159 Trestného zákona. Bližšie pozri LACIAKOVÁ, L. a N. MORAVANSKÝ. Definícia smrti v Trestnom zákone a význam konzistencie medicínskych pojmov v trestnom práve. In: V. MARKOVÁ, ed. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Katedra trestného práva, 2016, s. 175. ISBN 978-80-8054-682-3.

¹⁰ KÁDEK, P. *Trestné právo v zdravotníctve*. 3. dopln. a aktualiz. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 68. ISBN 978-80-8168-920-8.

¹¹ § 123 odsek 1 Trestného zákona.

¹² MENCEROVÁ, I. Ublíženie na zdraví – nesúlad názvu trestného činu a obsahu skutkových podstát. In: M. VRÁBLOVÁ, ed. *Trestnoprávne súvislosti ochrany života a zdravia*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 117. ISBN 978-80-7502-313-1.

¹³ Napríklad pri trestnom čine neposkytnutia pomoci podľa § 178 Trestného zákona, brania rukojemníka podľa § 185 Trestného zákona, vydieračského únosu podľa § 186 Trestného zákona či teroru podľa § 314 Trestného zákona.

¹⁴ § 123 odsek 2 Trestného zákona.

- b) toto poškodenie vyvolalo potrebu lekárskej intervencie, ktorá nebola podnietená iba subjektívnym pocitom poškodeného, ale bola nevyhnutná pri zachovaní postupu *lege artis*; a napokon
- c) sťaženie obvyklého spôsobu života nie iba na krátky čas, ktorého vyjadrenie je bližšie obsiahnuté najmä v ustálenej rozhodovacej praxi, je ako obdobie najmenej 7 dní.¹⁵ Uvedený časový údaj však nie je absolútny a nemenný; pri aplikácii je dôležité zvážiť všetky okolnosti poruchy zdravia a skutočnosť, ako narušila život poškodeného.¹⁶ Pre posúdenie naplnenia znaku ublíženia na zdraví je však irelevantné, ak poškodený vykonával prácu z vlastného rozhodnutia napriek zraneniu, a nie je ani nevyhnutné, aby bol poškodený aj skutočne práceneschopný,¹⁷ vzhľadom na zamestnania, pri ktorých pohyb nie je potrebný, prípadne pri práci z domu.¹⁸

Ťažkú ujmu na zdraví definuje § 123 odsek 3 Trestného zákona ako vážnu poruchu zdravia alebo vážne ochorenie, ktorou je:

- a) *zmrzačenie* – nemenný chorobný stav, značná zmena časti tela (tvarová alebo funkčná). V prípadoch amputácií časti tela možno hovoriť o zmrzačení pri amputácii aspoň zápästia ruky a pri dolných končatinách v súvislosti s amputáciou nad členkom;¹⁹
- b) *strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti* – trvalý chorobný stav, pracovná nespôsobilosť o viac ako 50 %;²⁰
- c) *ochromenie údu* – trvalá neschopnosť, prípadne znížená schopnosť hybnosti končatiny (dolnej či hornej), pričom nestačí iba zníženie hybnosti niekoľkých prstov. Teória nie je vzhľadom na judikatúru²¹ zjednotená v otázke poruchy zdravia spočívajúcej vo vyradení ruky v zápästí,²² či toto možno považovať za ochromenie údu, no takú si

¹⁵ Stanovisko Najvyššieho soudu Československé socialistické republiky ze dne 31. 10. 1985, sp. zn. Tpjf 24/85; R 16/1986.

¹⁶ I. MencEROVÁ a L. TOBIÁŠOVÁ v MENCEROVÁ, I., M. KAČÁNI, J. KLÁTIK, M. KRŇÁČ, L. TOBIÁŠOVÁ, Y. TURAYOVÁ a M. VALENT. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť*. 2. aktualiz. a preprac. vyd. Šamorín: Heuréka, 2018, s. 52. ISBN 978-80-8173-057-3.

¹⁷ *Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 15. 6. 2017*, sp. zn. 5Tdo/30/2017.

¹⁸ A. Beleš a L. Kurilovská v STRÉMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok I*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 692. ISBN 978-80-7676-429-3.

¹⁹ *Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 3. 10. 2019*, sp. zn. 7To/89/2019.

²⁰ Stanovisko Najvyššieho soudu Československé socialistické republiky ze dne 2. 7. 1965, sp. zn. Pls 5/65; R II/1965.

²¹ Stanovisko Najvyššieho soudu Československé socialistické republiky ze dne 2. 7. 1965, sp. zn. Pls 5/65; R II/1965.

²² Porovnaj E. Burda v BURDA, E., J. ČENTÉŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 791. ISBN 978-80-

- tuáciu bude možné posúdiť ako zníženie pracovnej spôsobilosti, preto znak ťažkej ujmy na zdraví bude aj pri obdobných prípadoch pravdepodobne naplnený;
- d) *strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva* – poškodenie orgánov zraku, sluchu, hmatu, čuchu alebo chuti;
  - e) *poškodenie dôležitého orgánu* – vznik nebezpečenstva pre život osoby alebo iného zásadného dlhodobého následku zapríčineného poruchou telesného orgánu (prípadne viacerých telesných orgánov) významného charakteru, napríklad pomliaždenie mozgu, poranenie srdca, pečene, obličiek, a tak ďalej;
  - f) *zohyzdenie* – estetická zmena na tele poškodeného dôvodiaca sťaženie jeho spoločenského uplatnenia, najmä jazvy v tvárovej oblasti či deformita nosa, ucha. O zohyzdenie ide, aj keď je poškodenie možné odstrániť (napríklad plastickou operáciou), no, na druhej strane, nemôže ísť o vady ľahko odstrániteľné jednoduchým zákrokom (strata niekoľkých zubov);²³
  - g) *vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu* – konaním páchatel'a dôjde k ukončeniu gravidity ženy v rozpore so zákonom. Tento pojem však nebude naplnený pri kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činov nedovoleného prerušenia tehotenstva podľa § 150 odsek 3, § 151 odsek 2 písmeno a) a § 152 odsek 4 Trestného zákona, vzhľadom na jeho obsiahnutie v základnej skutkovej podstate daných ustanovení;
  - h) *mučivé útrapy* – stav neznesiteľnej bolesti. Môže ísť o dlhšie trvajúcu znesiteľnú bolesť, alebo síce len o krátku dobu trvajúcu, ale bolesť neznesiteľnú.²⁴ Zaradiť sem možno napríklad spôsobovanie bolesti horiacou cigaretou, elektrickými šokmi či nadmieru hlasným zvukom.²⁵ Pri posúdení, či ide o mučivé útrapy alebo o menej závažné bolesti sprevádzajúce poškodenie zdravia, je nutné brať na zreteľ pomery poškodeného;²⁶

7400-324-0; a KÁDEK, P. *Trestné právo v zdravotníctve*. 3. dopln. a aktualiz. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 70. ISBN 978-80-8168-920-8.

²³ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 793. ISBN 978-80-7400-324-0.

²⁴ *Stanovisko Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 18. 8. 1972, sp. zn. 5 To 18/72; R 31/1973.*

²⁵ O. Samaš v SAMAŠ, O., H. STIFFEL a P. TOMAN. *Trestný zákon: Stručný komentár*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 259. ISBN 80-8078-078-1.

²⁶ A. Beleš a L. Kurilovská v STRÉMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok I*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 699. ISBN 978-80-7676-429-3.

- i) *porucha zdravia trvajúca dlhší čas* – jediný pojem z definičných znakov ťažkej ujmy na zdraví, ktorý Trestný zákon výslovne uvádza: „... porucha, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie, prípadne aj pracovnú neschopnosť, v trvaní najmenej štyridsaťdva kalendárnych dní, počas ktorých závažne ovplyvňovala obvyklý spôsob života poškodeného.“²⁷ Definícia pripomína vymedzenie ublíženia na zdraví vyššie, avšak musí pri ňom dôjsť k „závažnému ovplyvneniu“ života poškodeného, na rozdiel od jeho „sťaženia“ pri ublížení na zdraví. Najmarkantnejším rozdielom je zákonné vymedzenie doby, po ktorú má byť poškodený na spôsobe života obmedzený – najmenej 42 dní (kalendárnych), ktoré taktiež vyplývajú z ustálenej judikatúry,²⁸ no, na rozdiel od ublíženia na zdraví, zákonodarca sa rozhodol túto dobu zakomponovať priamo do zákonného ustanovenia. Rovnako ako pri ublížení na zdraví môže byť poškodený aj práceneschopný, pričom nejde o nevyhnutnú podmienku, aj vzhľadom na formuláciu „*prípadne aj pracovnú neschopnosť*“. Ako poruchu zdravia trvajúcu dlhší čas možno posudzovať i ostatné vyššie vymedzené poruchy zdravia, ktorých následky, spočiatku sa javiace ako trvalé, bolo možné odstrániť liečbou, rehabilitáciou, a podobne.

Už zo základného načrtnutia jednotlivých pojmov ťažkej ujmy, uvedeného vyššie, jasne vyplýva, že jednotlivé pojmy sa môžu v mnohých prípadoch prekrývať či splyvať, najmä pri spôsobení početnejších zranení. Za takýchto okolností je podľa ustálenej judikatúry potrebné charakterizovať tie najpodstatnejšie, najväčšej závažnosti, pričom na ostatné sa len poukáže.²⁹ Pri určovaní škodlivého následku je tiež vzhľadom na jednotlivé pojmy nevyhnutné prihliadať na osobu poškodeného, vek, predchádzajúce zranenia či životný štýl a prácu, pretože nie všetky znaky vplývajú na rôzne osoby rovnako.³⁰

2 K osobitným kvalifikačným pojmom

Závažnejší spôsob konania a chránená osoba sú pojmy kvalifikovaných skutkových podstát v druhých odsekoch (§ 149 a § 157 Trestného záko-

²⁷ § 123 odsek 4 Trestného zákona.

²⁸ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 18. 10. 1968, sp. zn. 7 Tz 64/68; R 18/1969.*

²⁹ *Stanovisko Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 2. 7. 1965, sp. zn. Pls 5/65; R II/1965.*

³⁰ Nemožno porovnávať spôsobenie rovnakého následku za rôznych okolností, napríklad spôsobenie jazvy na tele modelky v porovnaní so spôsobením jazvy vrhačovi nožov, ktorý už trebárs aj niekoľko jaziev na tvári vzhľadom na svoje povolanie má.

na). Ide o osobitné kvalifikačné pojmy v zmysle § 138 a § 139 Trestného zákona. Pre úsek zdravotníctva je významné priblížiť iba závažnejší spôsob konania podľa § 138 písmeno h) Trestného zákona – „*porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatel'ovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona.*“ Každé zlyhanie zdravotníka, ktorým bude spôsobená smrť alebo ťažká ujma na zdraví, za predpokladu preukázania zavinenia, bude posudzované v kvalifikovanej skutkovej podstate vzhľadom na citované ustanovenie. V prípade zdravotníckeho pracovníka – zamestnanca zdravotníckeho zariadenia bude naplnenie kvalifikačného pojmu bez výkladových problémov, nakoľko pri porušení postupu *lege artis* pôjde o porušenie dôležitej povinnosti vyplývajúcej z jeho zamestnania. Uvedený znak nápadne pripomína tiež objektívnu stránku ublíženia na zdraví podľa § 158 Trestného zákona, avšak predmetné ustanovenie je doplnené o pojem „povolanie“. To je širší pojem ako zamestnanie, pričom zahŕňa „*aktivity, ktoré sú zdrojom obživy a ktoré nie sú vykonávané v postavení zamestnanca.*“³¹ Možno sem zaradiť aj výkon advokácie, lekársku činnosť či iné podnikateľské aktivity. Zdravotnícky pracovník, pokiaľ by vykonával lekárske povolanie inak ako v zamestnaneckom vzťahu (či už ako fyzická osoba – podnikateľ alebo prostredníctvom na to zriadenej obchodnej spoločnosti), by teda nespadal do kvalifikačného pojmu podľa § 138 písmeno h) Trestného zákona – „*porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z jeho zamestnania.*“ Títo zdravotnícki pracovníci sú však v zmysle § 4 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, preto sa na nich vzťahuje zákonná povinnosť poskytnúť zdravotnú starostlivosť správne.³² Vzhľadom na uvedené, aj zdravotníci bez zamestnaneckého vzťahu naplnia kvalifikačný pojem *závažnejším spôsobom konania*, nakoľko v prípadoch zavinenej ujmy na zdraví dôjde k porušeniu ich povinností vyplývajúcich zo zákona.

Vo vzťahu k pojmu *chránená osoba* je potrebné uviesť, že tento pojem je obvyklý pri úmyselných trestných činoch. Vo vzťahu ku kulpóz-

³¹ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 153. ISBN 978-80-7400-394-3.

³² § 4 odsek 3 prvá veta *Zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*: „Poskytovateľ je povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť správne.“

ným trestným činom by musel byť skutok spáchaný spôsobom, že páchatel zanedbá takú osobitnú povinnosť, ktorá sa špeciálne viaže na chránenu osobu (napríklad pri zanedbaní rodičovských práv dôjde k spôsobeniu ťažkej ujmy na zdraví ich maloletého dieťaťa).³³ Kvalifikačný pojem však nebude vždy naplnený na úseku zdravotníctva. Možno sa stotožniť s názorom, že v prípade zanedbania zdravotnej starostlivosti nebude konanie lekára postihované s kvalifikáciou „na chránenej osobe“, pretože povinnosti súvisiace s výkonom lekárskej činnosti sa vzťahujú všeobecne na všetkých ľudí, nielen na ochranu zdravia chorých, a preto nebude daný súvis so stavom či vekom chránenej osoby.³⁴ Na druhej strane možno v praxi badať nedodržiavanie uvedenej teórie a porušovanie i zásady *ne bis in idem* (v hmotnoprávnom ponímaní), keď v dôsledku lekárovho nesprávneho postupu došlo k vnútromaternicovému úmrtiu plodu poškodeného a jeho konanie bolo kvalifikované ako prečin ublíženia na zdraví podľa § 157 odsek 1, odsek 2 písmeno a), písmeno b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písmeno h) a § 139 odsek 1 písmeno b) Trestného zákona.³⁵ Pri kvalifikácii došlo k pochybeniu, keď došlo k dvojitému pričítaniu – spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví v zmysle § 123 odsek 3 písmeno g) Trestného zákona – vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu, a zároveň spáchanie skutku na chránenej osobe podľa § 139 odsek 1 písmeno b) – na tehotnej žene. Správna kvalifikácia mala preto znieť: prečin ublíženia na zdraví podľa § 157 odsek 1, odsek 2 písmeno a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písmeno h) Trestného zákona.

Zvyšné rozoberané pojmy sú obsiahnuté v ďalších odsekoch trestného činu usmrtenia podľa § 149 Trestného zákona. Tieto pojmy sa zväčša spájajú s trestnou činnosťou na úseku cestnej premávky, no nie sú vylúčené ani iné oblasti, vrátane úseku zdravotníctva. V treťom odseku je to *hrubé porušenie predpisov o bezpečnosti práce alebo dopravy alebo hygienických predpisov*. Porušenie predpisov predpokladá aj kvalifikačný pojem závažnejší spôsob konania podľa § 138 písmeno h) Trestného zákona vymedzený vyššie. Základným rozdielom medzi nimi je, že v prípade § 149 odsek 3 Trestného zákona sa vyžaduje hrubé porušenie predpisov, teda musí ísť o závažnejší spôsob porušenia vyplývajúcich povinností,

³³ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1060. ISBN 978-80-7400-324-0.

³⁴ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1060. ISBN 978-80-7400-324-0.

³⁵ *Uznesenie Okresného súdu Košice II zo dňa 10. 2. 2023, sp. zn. 5T/44/2021.*

než ako predpokladá § 138 písmeno h) Trestného zákona.³⁶ Zároveň musí ísť o porušenie predpisov v špecifických sférach, ktoré sú v ustanovení uvedené.³⁷ Okrem toho sa objektívna stránka prečinu usmrtenia podľa § 149 odsek 1, odsek 2 písmeno a) s poukazom na § 138 písmeno h) Trestného zákona a prečinu usmrtenia podľa § 149 odsek 1, odsek 3 Trestného zákona rozlišuje v tom, že v druhom prípade sa vyžaduje spôsobenie smrti dvom alebo viacerým osobám.³⁸ Konanie v štvrtom a piatom odseku sa vyznačuje *výkonom činnosti v súvislosti s páchatel'ovým zamestnaním, povolaním, postavením alebo funkciou alebo páchatel'om ako vodičom dopravného prostriedku*, čo v mnohom opäť odkazuje na § 138 písmeno h) Trestného zákona, pričom sa žiada doplniť, že vodičom dopravného prostriedku sa rozumie vodič prostriedku cestnej premávky, koľajovej, vzdušnej, lodnej či inej premávky, ktorý je určený na prepravu osôb.³⁹ V danom prípade (opäť v komparácii s § 138 písmeno h) Trestného zákona) sa však vyžaduje *stav vylučujúci spôsobilosť privodený vplyvom návykovej látky* (z hľadiska aplikačného či už absolútny alebo relatívny) ako ďalšia súčasť objektívnej stránky posledných dvoch odsekov trestného činu usmrtenia. Všeobecne možno hovoriť o okolnostiach znemožňujúcich bezpečný výkon určitej činnosti, pričom môže dôjsť k ohrozeniu života, zdravia alebo majetku.⁴⁰ Tento stav musí byť vyvolaný pozitívnym návykovej látky, napríklad alkoholu, omamných, psychotropných či iných látok spôsobilých nepriaznivo ovplyvniť psychiku človeka, jeho ovládacie alebo rozpoznávacie schopnosti, alebo sociálne správanie.⁴¹ Preto sem nebude možné zaradiť napríklad nikotín, vzhľadom na skutočnosť, že tento síce môže vyvolávať u ľudí závislosť, no iným spôsobom nevie ovplyvniť psychiku človeka, a teda nemožno tu hovoriť o návykovej látke v zmysle zákonnej definície.⁴² Pri určovaní stavu vylučujúceho spô-

³⁶ E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 80. ISBN 978-80-7400-394-3.

³⁷ K demonštratívne výpočtu predpisov porovnaj E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 77-80. ISBN 978-80-7400-394-3.

³⁸ Pojem viaceré osoby má v zmysle § 127 odsek 12 Trestného zákona legálne zakotvenie, pričom sa ním rozumejú najmenej tri osoby.

³⁹ L. Kurilovská a L. Szabo v STRĚMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok II.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 55. ISBN 978-80-7676-534-4.

⁴⁰ M. Prokeinová v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 930. ISBN 978-80-7400-394-3.

⁴¹ § 130 odsek 5 Trestného zákona.

⁴² E. Burda v BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 968. ISBN 978-80-7400-324-0.

sobilosť po požití alkoholu sa vychádza z ustálenej judikatúry, podľa ktorej sa vyžaduje hladina alkoholu v krvi aspoň 1 g/kg (1 ‰). V teórii trestného práva sa možno stretnúť s úvahami, že táto hodnota sa rovná 0,4762 mg/l etanolu vo vydychovanom vzduchu, pričom Peter Kováč a Eva Kresl upozorňujú, že toto predstavuje nepochopenie vzťahu medzi jednotlivými koncentraciami, pretože na uvedený prepočet môže vplývať viacero faktorov, ako sú ochorenia, fyzická aktivita, a podobne.⁴³ Zároveň je potrebné uviesť, že hoci je hladina jedného promile v praxi akceptovaná, nemožno vylúčiť, že aj nižšia hladina alkoholu v krvi môže jednotlivcov priviesť do stavu vylučujúceho spôsobilosť viesť motorové vozidlo, a tým založiť trestnú zodpovednosť,⁴⁴ t.j. relatívny stav vylučujúci spôsobilosť. V takom prípade by sa však vyžadovalo znalecké posúdenie danej skutočnosti. To je nevyhnutné aj pri iných návykových látkach ako alkohole. Kým v Českej republike Najvyšší súd Českej republiky v roku 2020 judikoval najnižšie koncentrácie THC, metamfetamínu, amfetamínu, MDMA, MDA, kokaínu a morfínu pre ustálenie stavu vylučujúceho spôsobilosť,⁴⁵ toto nemôže byť aplikovateľné v aplikačnej praxi orgánov Slovenskej republiky a je nevyhnutné znalecké skúmanie.⁴⁶

Záver

Z hľadiska záverov predkladaného príspevku možno poukázať hneď na niekoľko okolností. Vo vzťahu k záveru všeobecnému možno v prvom rade nesporne konštatovať, že výkladový aparát Trestného zákona (osobitne v prípade pojmov, ktorých legálna definícia nie je v Trestnom zákone obsiahnutá) je prvkom dynamickým, podliehajúcim zmenám. V oblasti trestných činov proti životu a zdraviu to platí špeciálne (s ohľadom na vnímanie konceptu postupu *lege artis*). Prípustný posun vo výklade jednotlivých pojmov je potom spôsobený nielen vývojom prostredníctvom prístupov aplikačnej praxe, ale aj výrazným blanketovým charakterom Trestného zákona.

Osobitné závery rozvedieme minimálne v dvoch rovinách. Tou prvou je občasná terminologická neprecíznosť ustanovení Trestného zákona,

---

⁴³ P. Kováč a E. Kresl v STRÉMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok II.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 864. ISBN 978-80-7676-534-4.

⁴⁴ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 22. 12. 1984, sp. zn. PlsF 2/84; R 12/1985.*

⁴⁵ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. Tpjn 300/2020; R 2/2020.*

⁴⁶ *Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 8. 8. 2022, sp. zn. 2To/43/2022.*

pričom ako príklad sme pracovali s pojmom „biologická smrť mozgu“. Hoci ide o pojem zaužívaný (z hľadiska trestnoprávnej terminológie), predstavuje nezmysel s ohľadom na medicínske poznatky. Reálny dopad je však ten, že takto nastavený terminologický aparát by nás mohol priviesť k záverom v rovine *ad absurdum*, čo, pochopiteľne, nespadá do rozsahu funkcií trestného práva.

Druhou líniou príspevku, s ohľadom na špecifické závery, je pohľad na kvalifikačné znaky viažuce sa na pre nás predmetné trestné činy. Okrem základného výkladu naviazaného napríklad na pričítavanie pojmu chránená osoba je potrebné upriamiť pozornosť na popis vylúčenia kvalifikačného rámca niektorých z okolností podmieňujúcich použitie vyššej trestnej sadzby, a to s ohľadom na § 38 ods. 1 Trestného zákona. Na uvedené poukazujeme osobitne s ohľadom na časté nerešpektovanie tejto zásady v podmienkach slovenskej aplikačnej praxe.

Zoznam bibliografických odkazov

- BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Všeobecná časť: Komentár: I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1106 s. ISBN 978-80-7400-324-0.
- BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA, et al. *Trestný zákon: Osobitná časť: Komentár: II. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 1568 s. ISBN 978-80-7400-394-3.
- DOGOŠI, M. a S. NEČAS. *Soudní lékařství.* 1. vyd. Bratislava; Žilina: Bratislavská vysoká škola práva; Poradca podnikateľa, 2008. 208 s. ISBN 978-80-89363-15-5.
- KÁDEK, P. *Trestné právo v zdravotníctve.* 3. dopln. a aktualiz. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. 191 s. ISBN 978-80-8168-920-8.
- LACIAKOVÁ, L. a N. MORAVANSKÝ. Definícia smrti v Trestnom zákone a význam konzistencie medicínskych pojmov v trestnom práve. In: V. MARKOVÁ, ed. *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi.* 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Katedra trestného práva, 2016, s. 171-176. ISBN 978-80-8054-682-3.
- MENCEROVÁ, I. Ublíženie na zdraví – nesúlad názvu trestného činu a obsahu skutkových podstat. In: M. VRÁBLOVÁ, ed. *Trestnoprávne súvislosti ochrany života a zdravia.* 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 115-125. ISBN 978-80-7502-313-1.

MENCEROVÁ, I., M. KAČÁNI, J. KLÁTIK, M. KRŇÁČ, L. TOBIÁŠOVÁ, Y. TURAYOVÁ a M. VALENT. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť. 2. aktualiz. a preprac. vyd.* Šamorín: Heuréka, 2018. 447 s. ISBN 978-80-8173-057-3.

PLOTH, E. Analýza znakov skutkovej podstaty trestného činu usmrtenia a kulpózneho ublíženia na zdraví. *Comenius odborný blog* [online]. 2024-03-05 [cit. 2024-03-06]. ISSN 2644-5581. Dostupné na: <https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2024/03/05/analiza-znakov-skutkovej-podstaty-trestneho-cinu-usmrtenia-a-kulpozneho-ublizenia-na-zdravi/>.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. Tpjn 300/2020; R 2/2020.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 18. 10. 1968, sp. zn. 7 Tz 64/68; R 18/1969.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 22. 12. 1984, sp. zn. Plsf 2/84; R 12/1985.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 3. 10. 2019, sp. zn. 7To/89/2019.

SAMAŠ, O., H. STIFFEL a P. TOMAN. *Trestný zákon: Stručný komentár.* 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2006. 884 s. ISBN 80-8078-078-1.

Stanovisko Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 18. 8. 1972, sp. zn. 5 To 18/72; R 31/1973.

Stanovisko Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 2. 7. 1965, sp. zn. Pls 5/65; R II/1965.

Stanovisko Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 31. 10. 1985, sp. zn. Tpjf 24/85; R 16/1986.

STRÉMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok I.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 887 s. ISBN 978-80-7676-429-3.

STRÉMY, T., L. KURILOVSKÁ, et al. *Trestný zákon: Komentár: Zväzok II.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1506 s. ISBN 978-80-7676-534-4.

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 8. 8. 2022, sp. zn. 2To/43/2022.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 15. 6. 2017, sp. zn. 5Tdo/30/2017.

Uznesenie Okresného súdu Košice II zo dňa 10. 2. 2023, sp. zn. 5T/44/2021.

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

JUDr. Erik Ploth

Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Šafárikovo námestie 6
810 00 Bratislava
Slovenská republika
erik.ploth@flaw.uniba.sk

 <https://orcid.org/0009-0006-7795-8075>

JUDr. Stanislav Mihálik, PhD.

Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Šafárikovo námestie 6
810 00 Bratislava
Slovenská republika
stanislav.mihalik@flaw.uniba.sk

 <https://orcid.org/0000-0002-7576-4000>

